

Bilbao, Epartero 14

18 janer 1904

Amic Patxot: Anant al gra,
vet-aquí les respostes a les vostres set
qüestions:

1^a. Accent gràfic. D'acord amb vós.
No escatimeu els accents. Precisament
en les meves qüestions d'ortografia catala-
na (treball presentat en el Congrés de
la llengua cat.) me declaro partidari
de marcar gràficament totes les vocals
tòniques. És altament convenient evi-
tar els dubtes que vós dieu, combatre
defectes de pronúncia, ensenyar el català
per la lectura, remeiar en fi el gran
defecte de la nostra ortografia actual,
que no posseeix sinó cinc signes per

la representació de les nostres nombres vocals.

2^a Esdrúixols. Si tenim un nombre menor d'esdrúixols que l'castellà, això es degut, no a un desplaçament del accent, sinó a la supressió de les vocals finals e, o (cast. mérito, cat. mèrit)
 En els mots hereditaris (populars) els desplaçaments d'accent són excessivament rars en totes les llengües romaniques. Els nombres esdrúixols llatins conserven, doncs, el llur accent; si 'ls veiem sovint esdevenir paroxítons o oxítons es per la supressió d'una de les dues vocals posttoniques (mánicu > cast. mango, hóspite > cast. hosped) o de totes dues (éremu > cat. erm). D'italià conserva les vocals finals i molt sovint les me-

dials prottoniques: té molts esdrúixols.
 El castellà suprimeix rarament les finals,
 però molt sovint les medials (mango,
asno, freno, pulga...): té pocs esdrúixols
 (hereditaris). El francès suprimeix sem-
 pre la medial i suprimeix o redueix
 a e sorda la final: no té cap esdrúixol;
 no té sinó paroxitons en e (manche,
âne, ...) o oxitons (œil, vert, ...). Al intro-
 duir-se en les llengües vulgars mots llatins
 (savis) esdrúixols, el francès s'ha trobat
 en una situació en la qual no s'ha
 trobat cap més llengua romanica: el
 francès no comportava més d'una sil-
 laba darrera de la tònica. Així, en els
 esdrúixols que emanava, o fo sa-
 crificada una síl·laba (l'última àngele
ange) o l'accent passà a la penúltima

(músique musique) el català no s'ha trobat en la situació del francès, sinó en la de les altres llengües romaniques: el català tenia prou esdrusats (mànega, càrrega, llemena, tébea, esdevingut avui tebia, etc.); suportava perfectament dues síl·labes atones darrera de la tònica; doncs música, època, baròmetre, etc. L'existència de mots com filosòf, paragràf, el pop. music, no es veu impicent per que 'ns posem a desfigurar l'accentuació clàssica! ~~Són~~ contrari en absolut a l'introducció dels símbols ph, th, ch, rh, y, que cap falta 'ns fan i dels quals se passen perfectament castellans, italians, rumanesos, suecs, danesos, eslaus (els portuguesos ara treballen per treure-sets de sobre!)

3^a - d final. Si: els antics escrivien gaire bé constantment t final (vert, mai verd), així com ch (larch, mai larg) tot escrivint b (sap i sab). No obstant, jo no só pas partidari de rebu-
jar sistemàticament la d final. En mots savis com multitud, àcid, jo escric d; ara, en mots populars com verd, perd, Mard, dubto.

4^a - l palatal. Els antics l'escrivien l, ll, yl (lop, caual, sella, trebayl). l i ll són inacceptables, yl ho es en principi de paraula (imagineu-vos ylop, yli). Prescindint de la l palatal inicial, nosaltres tenim dues altres ll palatals: l'una procedent de ll llatina (caballus), a la qual correspon ll castellana (caballo), l port. (cavalo), l franc. (cheval), ll it.

(cavall); l'altra procedent de les combina-
 cions latines c'l, l̄, l̄̄ (oc'ulus, folia),
 a la qual correspon j cast. (ojo, hoja),
lh port. (olho folha), il=ill (pron. y) franc.
 (œil, feuille), cchi o gli it. (occhio, foglia)
 Les dues ll palatals no s'han confos en
 tot el domini català: les varietats nord-
 orientals i el balear les distingeixen pro-
 nunciant la primera ll (cavall) i la
 segona i (ui, fuia); es dir que aquests
 dialectes fan una distinció que fan totes
les altres llengües literàries (cp. el romanès
cal, ochiū, foaie). Benint en compte això,
 jo proposo: una l amb un diaentí per a
 la l palatal inicial i la procedent de
ll llatina i el diagraf yl per a la l
 palatal procedent de c'l, l̄, l̄̄. Mireu de
 llegir el meu treball sobre la l palatal

A l'Avenc el tenen

5^a Podem perfectament escriure je, ji en els casos que diuen.

6^a - viatge, paratge, calitja són bons; en quant a mitja, desitja, platja, la meua opinió es que deuen esser reemplaçats (en la llengua literària) per mija, desija, etc. Vos, que sou empordanès, escriuen sense por mija, etc. que són, sens dubte, preferibles a mitja, etc. En quant a tz, ja es diferent: la pron. catalana de la z grega sembla haver estat tz (dlátzer, horitzó) és clar que això no vol dir que en els emmanlles recents no poguem adoptar el z senzill tz (que, per altra part, trobem en principi de paraula: zel, zona), sobretot en el supix verbal -itzar, cast. -izar, fran. -iser, angl. -ize.

7^a - El cas de iguales es diferent del cas

de anada (aquelles noies van iguales, jo hi som anada). Els adjectius concorden sempre amb el substantiu al qual se refereixen; el que hi ha es que l' català (com el cast., etc.) posseeix adjectius de dues terminacions (bo, bona) i adjectius d'una (gran) i així com, al costat de home bo, diu dona bona, al costat de noi gran, diu noia gran, sense que deixi d'haver-hi concordança. Originàriament en totes les llengües romàniques, els adjectius de dues terminacions (flexibles) corresponen als llatins de tres (bonus, -a, -um) i els d'una (no-flexibles) als llatins de dues (brevis, -e) o d'una (prudens); doncs, originàriament son no-flexibles els adjectius provinents de brevis, dulcis, prudens, fortis...

Ara, en totes les llengües se manifesta una ten-
 dència a intraduir la a de bona, etc. en el femeni-
 ní dels adjectius de la segona classe. El francès
 arriba al extrem de fer acabar tots els seus
 adj. femenins en e (<a): brève, douce, prudente,
forte, etc. (masc. bref, doux...). Les altres llen-
 gües totes s'han quedat molt endarrera del
 francès; totes, sense exceptuar el català. És un
 error creure (n'hi ha que ho creuen) que l'inva-
 riabilitat de certs adjectius es un castellanisme.
 El català mig-egal apenes coneix adj. no-flexibles
 esdevinguts flexibles: encara usa com a femenins
 no tant sols igual, prudent, sinó fort, dolç. En
 català modern, aora, durant els segles podriem
 dir illiberaris, s'ha manifestat de nou la ten-
 dència a generalisar la -a, ens trobem
 que certs adjectius heriten entre la forma sense
a i la forma amb a. Quina es la preferible?

Jo, tenint en compte l' desenvolupament històric del català, preferisco en general la forma sense e, principal, vertical etc., a principala, verticala. Anem als participis. Aquí la qüestió es diferent: el participi té sempre les dues terminacions; aquí s' tracta de saber si s' ha de fer concordar o no amb tal o tal nom. Pera un barceloní es artificial tot lo que sigui fer concordar el part. en altres casos que 's dos següents: 1º Amb el subjecte quan l' auxiliar es esser; 2º Amb el complement directe quan l' auxiliar es haver i el compl. dir. el, la, els, les, ne. Que vós, parlant, el feu variable (es espontaniament) en tal i tal altre cas, escriviu-lo variable en tal i tal altre cas; però en cap més o... sempre; però ^{sobretot} guarden-vos de confeccionar regles artificioses, imitant o copiant altres llengües!

Esperant noves qüestions, que procuraré respondre. I millor que sapiga, us saluda
aft.

Pfabra